

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku J. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2015 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 31 lipca 2014 r. zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 1 listopada 2013 r. i przyznającego wnioskodawcy J. G. prawo do emerytury poczynając od dnia 1 listopada 2013 r.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że wnioskodawca wykazał 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, wykonując pracę w okresie od dnia 4 marca 1974 r. do dnia 26 listopada 1984 r. oraz od dnia 1 listopada 1987 r. do dnia 30 września 1992 r. na stanowiskach odpowiednio: maszynisty sprężarki, a po

ukończeniu kursu i zdobyciu uprawnień z dniem 28 marca 1974 r. - maszynisty spycharek oraz montera wodno-kanalizacyjnego. Są to bowiem prace wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r. lub rozporządzenie), dział V pkt 1 i pkt 3 oraz dział VIII poz. 3. Sąd Apelacyjny stwierdził, że wnioskodawca będąc zatrudniony w okresie od dnia 1 listopada 1987 r. do dnia 30 września 1992 r. w Przedsiębiorstwie Robót Inżynieryjnych w O., wykonywał pracę wodno-kanalizacyjną w głębokich wykopach. Pracował w brygadzie układającej rury wodne, kanalizacyjne, ciepłownicze i sanitarne oraz budował studnie przy tych instalacjach, a wykopy pod rury wykonywano na głębokości co najmniej 2,5-3 metrów, co spełnia przesłanki wykonywania pracy w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A dziale V pkt 1 do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.. Zaskarżając wyrok w całości, wniósł o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach naruszenia:

1) przepisów prawa materialnego, tj.: a) art. 184 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że uwzględnione okresy pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach pozwalają na ustalenie, że spełnił on przesłankę posiadania co najmniej 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach na dzień 31 grudnia 1998 r., b) art. 32 ust. 4 w związku z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z rozporządzeniem z dnia 7 lutego 1983 r. przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zatrudnienie wnioskodawcy na stanowisku maszynisty spycharki od dnia 28 marca 1974 r. do dnia 25 listopada 1984 r. i na stanowisku montera wodno-kanalizacyjnego w okresie od dnia 1 listopada 1987 r. do dnia 30 września 1992 r. było zatrudnieniem w szczególnych warunkach,

2) przepisów postępowania, a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak wyjaśnienia w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy prawnej uznania okresu zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku maszynisty spycharki i monteru wodno-kanalizacyjnego jako zatrudnienia w szczególnych warunkach - co ma istotny wpływ na wynik sprawy, gdyż wyłączenie spornych okresów ze stażu pracy w szczególnych warunkach skutkuje nie spełnieniem przesłanki do uzyskania prawa do emerytury w myśl art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skarżący wskazał, że za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych sprowadzających się do następujących pytań:

1) „czy zatrudnienie wnioskodawcy na stanowisku monteru wodno-kanalizacyjnego i wykonującego pracę w wykopach powyżej 4 m, ale i w wykopach nie przekraczających 4 m, jest pracą w warunkach szczególnych wskazaną w cytowanym rozporządzeniu w wykazie A dział V pkt. 1, tj. roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach”,

2) „czy zatrudnienie wnioskodawcy na stanowisku maszynisty spycharki można uznać już od dnia 28 marca 1974 r. w sytuacji, gdy wnioskodawca uprawnienia do obsługi ciężkiego sprzętu budowlanego nabywał będąc zatrudnionym w (...) Przedsiębiorstwie Robót Inżynieryjnych O. od dnia 4 marca 1974 r., a uchwała Nr 199 Prezydium Rządu z dnia 5 maja 1955 r. w sprawie szkolenia maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych (MP nr 31, poz. 299) wskazuje na uprawnienia po odbyciu co najmniej 3 miesięcznej praktyki w wyspecjalizowanym przedsiębiorstwie”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostały oparte *de facto* na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Co prawda, skarga wskazuje również na przepis „art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.”, to jednak w żadnym miejscu nie uzasadnia występowania w sprawie przesłanki oczywistego uzasadnienia skargi, o której mowa w powołanym przepisie.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa, jeśli skarżący powołuje jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego powinien mieć na uwadze, że zagadnienie prawne jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym

mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467). Podkreślenia także wymaga, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Podsumowując powyższe należy stwierdzić, że przedstawione w skardze kasacyjnej „zagadnienia prawne” nie spełniają wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), przede wszystkim dlatego, iż w pytaniu nr 2, dotyczącym zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku maszynisty spycharki, skarżący nie wskazał jakichkolwiek przepisów, na tle których miałyby się ujawnić rzekome zagadnienie, a jedynie ogólnikowo odwołał się do uchwały nr 199 Prezydium Rządu z dnia 5 maja 1955 r. Skoro w ramach przesłanki występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący formułuje pytanie bez odniesienia go do jakichkolwiek przepisów prawa, to samo w sobie nie pozwala to

na ocenę, czy przedstawione zagadnienie ma rzeczywiście charakter zagadnienia prawnego w wyżej przedstawionym rozumieniu.

Z kolei kwestia poruszona w sformułowanym pytaniu nr 1, dotyczącym głębokości kanałów, w których mają być wykonywane roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów stosownie do wykazu A dział V pkt 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 5 czerwca 2012 r., II UK 277/11 (LEX nr 1214997), Sąd Najwyższy stwierdził, że brak podstaw prawnych do stosowania w celu dookreślenia sformułowania „głębokie wykopy” zawartego w rozporządzeniu wytycznych zawartych w normach, i w konsekwencji wyłączenia z tych prac tych, które wykonywane były na głębokości mniejszej niż 3 metry. Zdaniem Sądu Najwyższego prace te należy uznać za wykonywane w szczególnych warunkach jako wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w dziale V: w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, pod poz. 1 - roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach. Nieuprawnione jest różnicowanie charakteru wykonywanych prac ze względu na głębokość wykopów, na tle przepisów rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Fakt, że w danym stanie faktycznym prace wykonywane były na różnej głębokości, niekiedy niesięgającej 3 metrów nie oznacza, że nie były one wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stanowi element stanu faktycznego, którego ustaleniem przez sądy *a quo* Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2009 r., II UK 269/08, LEX nr 707881).

Tymczasem w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji, z których wynika, że praca wnioskodawcy, polegająca na „układaniu rur wodnych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych i sanitarnych” oraz na budowie „studni przy tych instalacjach”, wykonywana na głębokościach od 2,5-3m do 8-9m, nie krócej niż 8 godzin dziennie - była wykonywana w warunkach opisanych w pkt 1 działu V wykazu A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Przy takich ustaleniach, niezakwestionowanych zresztą w skardze, ponieważ nie zawiera ona dostatecznych proceduralnych podstaw, należało uznać,

że Sądy obu instancji prawidłowo zaliczyły sporny okres zatrudnienia wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach, stosownie do wskazanych w zaskarżonym orzeczeniu przepisów.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c.